

**Віктор Пражмовський
Вадим Кіндрат**

ЯК ПРОВЕСТИ КОЗАЦЬКІ ЗАБАВИ

Виконано за результатами конкурсу проектів
Обласної цільової соціальної програми
національно-патріотичного виховання
у Рівненській області на 2021-2025 роки

УДК 379.8(477)

П-69

Пражмовський В., Кіндрат В.

П-69 Як провести козацькі забави – Рівне : ПП «Формат-А»,
2021. 60 с.: іл.

ISBN 978-617-515-374-1

Ця книга про те, як провести яскраві та емоційні козацькі забави. Такі, які підійдуть як для дітей, так і для дорослих. Тут, на основі 12 українських народних ігор запропоновано 5 варіантів сценаріїв козацьких забав. Вони підійдуть для свят, ігрових уроків, уроків фізкультури, ярмарків та забав у вільний час дітей.

Книга буде корисною для учителів фізкультури, педагогів-організаторів виховників військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). Також – для керівників гуртків військово-патріотичного виховання та працівників центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», які мають бажання проводити захоплюючі спортивно-масові заходи формату «Козацькі забави». Крім того, книга може бути корисною для тренерів українських та інших бойових мистецтв, які знайдуть тут деякі ігрові методи для своєї роботи. Так само, як і представники сфери позашкільної освіти та громадських організацій, які працюють у сфері національно-патріотичного виховання.

УДК 379.8(477)

Автори і упорядники: *Віктор Пражмовський, Вадим Кіндрат.*

Верстка: *Андрій Доридор*

Малюнки: *Григорій Токарєв*

Видання здійснено за результатами конкурсу проектів обласної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання у Рівненській області на 2021-2025 роки при підтримці управління у справах молоді та спорту Рівненської обласної державної адміністрації.

Думки, викладені у цьому виданні, не обов'язково збігаються з думкою технічних партнерів і донорів.

Усі права застережено. Жодна частина цієї книги не може бути відтворена у будь-якій формі, повністю чи частково без письмової на це згоди авторів.

ISBN 978-617-515-374-1

© В. Пражмовський,
© В. Кіндрат

Зміст

Передмова	4
Вступ	6
Про що ця книга?.....	6
Для кого ця книга?	7
Який інвентар потрібен?.....	8
Де проводити козацькі забори?.....	8
Коли проводити козацькі забори?.....	9
Частина перша. Варіант сценарію проведення козацьких забав	10
Частина друга. Ще три варіанти проведення козацьких забав	47
Частина третя. Бонус для тих, хто любить свою справу	52
Підб'ємо підсумки	59

Передмова

Кожен народ повинен знати свою історію, зберігати свою мову і культуру, пишатися своєю самобутністю та неповторністю. У сьогоднішніх реаліях державотворення України постала необхідність розв'язання найгостріших проблем, пов'язаних з вихованням патріотизму та формуванням національної ментальності населення України як основи консолідації суспільства і зміцнення держави.

Універсали, накази, постанови лише декларують певні потуги щодо того чи іншого аспекту виховання підростаючого покоління, а сам процес є дієвим лише на місцях, при безпосередньому впливові національно-свідомих, патріотично налаштованих виховників на свідомість і духовність вихованців. Національний характер виховання полягає у формуванні людини як громадянина України незалежно від її етнічного та соціального походження, віросповідання та передбачає створення спільноти самодостатніх людей, які об'єднані національною ідеєю та оберігають свої цінності і свободи. Пізнаючи свій народ, культуру свого народу, молода людина отримує можливість пізнати саму себе, відкрити і користуватися тим, що закладено в людині на генному рівні.

Українці мають багато різноманітних шляхів щодо пізнання себе, одним з цих шляхів і є традиційні свята «Козацькі забави». Козацькі забави – це історично складене історичне явище, яке глибоко просякнуте самобутніми прийомами, принципами, методами, морально-етичними традиціями українців та виступають не лише засобом фізичного виховання, але й духовного розвитку кожної людини. Козацькі забави виникли

і довели своє практичне значення ще в той період, коли вся діяльність людини визначалася забезпеченням безпосередніх умов існування. До їх складу входили ігрові змагання з бігом, метанням, традиційними одноборствами, перетягуваннями, змагання у рівновазі, джигітовці, у вправності володіння списом та холодною зброєю. Ця змагально-ігрова традиція постійно підтримувалася, удосконалювалася і слугувала розважальною складовою воїнсько-фізичного виховання.

Ласкаво запрошуємо у цей чудовий світ тіловиховання та патріотизму. У ньому багато радості і звитяги, що надає життю новий зміст. Новий досвід зміцнить ваші переконання, віру, розширить пізнання і розуміння, принесе духовні сили і зробить ваше служіння Батьківщині більш дієвим.

Ми також сподіваємося, що запропоновані методичні поради та рекомендації будуть корисними для всіх, хто підтримує здоровий спосіб життя та не байдужий до власного здоров'я.

**Вадим КІНДРАТ,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і практики
фізичної культури і спорту
Рівненського державного
гуманітарного університету.**

Вступ

Про що ця книга?

Ця книга про те, як провести яскраві та емоційні козацькі забави. Такі, які підійдуть як для дітей, так і для дорослих. Тут акумульовано досвід більше 16 років тренувань. Лише за останніх шість років, ми з друзями провели забави для більше ніж семи тисяч людей. В основному, це були діти віком 6-12 років. Але, також у наших розвагах брали участь і дошкільнята віком 3-5 років, юнацтво і дорослі.

У книзі зібрано лише 12 українських народних ігор, на основі яких запропоновано 5 варіантів сценаріїв козацьких забав. Вони підійдуть для свят, ігрових уроків, уроків фізкультури, ярмарків та забав у вільний час дітей. Розраховано участь окремо дітей, окремо дорослих або ж змішані аудиторії. Їх можна проводити як на вулиці, так і у приміщенні. Кожну гру можна використовувати окремо, а з усіх них формувати свої варіанти.

Крім того, в кінці передбачений бонус для тих, хто має час і натхнення виховувати молодь у козацькій традиції. Це детальний опис того, як провести чемпіонат з боротьби, яку ми назвали «Котигорошко», включно з положенням і технічними подробицями. Насправді, «Котигорошко» - це назва, яку ми використали для позначення однієї з багатьох забав із розділу «штовхачів». І зараз готується документація для введення цього виду, як одного з розділів національного виду спорту український рукопаш «Спас».

Ця книга фактично є вступом до відеокурсу з півтора сотнями народних та авторських ігор. В ньому буде зведено докупи ігри та ігрові методи виховання, притаманні українській воїнсько-фізичній традиції, а також ті, які зараз використовуються у козацькому бойовому мистецтві «Спас» та інших організаціях національно-патріотичного спрямування.

Для кого ця книга?

Книга буде корисною для учителів фізкультури, які хочуть зробити свої уроки цікавими і різноманітними. Вона підійде для педагогів-організаторів та працівників центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», які мають бажання проводити захоплюючі спортивно-масові заходи формату «Козацькі забави». Вони знайдуть тут масу ідей для своєї роботи. Аби лише був час це все реалізувати. Окремо хочу тут відмітити тих осіб, які дійсно зацікавлені у впровадженні у системі освіти – виховників військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). Також – для керівників гуртків військово-патріотичного виховання.

Крім того, книга може бути корисною для тренерів українських та інших бойових мистецтв, які знайдуть тут деякі ігрові методи для своєї роботи. Так само, як і представники сфери позашкільної освіти та громадських організацій, які працюють у сфері національно-патріотичного виховання. Чомусь усі про них забувають, але ця збірка також підійде і для офіцерів та сержантів Збройних Сил України. Хлопці, повірте, тут для вас багато корисного.

Само собою, вона може бути корисна студентам та викладачам вищих навчальних закладів за напрямком фізичне виховання. Як це не дивно може виглядати, але збірка може бути цікавою і для представників бізнесу – аніматорам та персоналу компаній, які спеціалізуються у розвагах.

І, звичайно, вона підходить для тих, хто любить дітей та веде активний спосіб життя.

Таким чином, за найскромнішими оцінками, ця книга потрібна для 20 тисяч професіоналів своєї справи в Україні. І це лише якщо ми розглядаємо по примірнику на школу. А якщо серйозно, то вдвічі більше.

Який інвентар потрібен?

Одяг ведучого може бути тематичним, тобто тим, що реконструює якусь історичну епоху. Або ж можна одягнути одяг сучасного воїна – камуфляж.

За допомогою камуфляжу ми зможемо поєднати традицію і сьогодення. І нагадати усім, що козаки були тими, хто використовував найсучасніші засоби для війни. Але знову ж таки – приймати рішення вам.

А тепер про ігровий інвентар:

- відрізок держака лопати (палиця) довжиною 60-70 см,
- шапки козацькі зі шликами або просто шапки – 2 шт.,
- для виготовлення списів – скотч, палиці діаметром приблизно 3-4 см і довжиною 1,5-2 метри, старі рушники і боксерські рукавиці – по 2 шт.,
- канат довжиною 20 метрів,
- ганчірки довжиною близько 40 см, або хустини,
- колода, брус, або лавка,
- пеньок з виймакою посередині, металева куля та курячі яйця.

Де проводити козацькі забави?

Та де вам зручно. Це можуть бути шкільні стадіони, спортзали, ліс, луг, узбережжя річок. Просто, проводячи у спортзалі, слід розуміти, що для деяких забав можуть знадобитися гімнастичні чи борецькі мати. Одним з найкращих варіантів усе-таки є поєднання футбольного та волейбольного поля. Особливо, якщо волейбольне поле з піщаним покриттям.

З міркувань безпеки, краще відмовитися від проведення козацьких забав на асфальтованих майданчиках.

Коли проводити козацькі забави?

Традиційно, це свято Покрови, День Збройних Сил України. Але є ще й інші свята, про які більшість не знає. Наприклад, на Семена, 14 вересня. В цей день, за козацькою традицією підстригали малих хлопців, а для старших хлопців проводили обряд «посадження на коня». Таким чином молодь підводилася до початку воїнського виховання.

Можна проводити забави на козацький Новий Рік, 22 грудня, на Водохреща, на Олексі Теплого, на Курган Леля (5-6 травня). Курган Леля – це давнє козацьке свято, на яке вшановували пам'ять воїнів, які захищали Край від ворогів. А взагалі, формат забав такий, що їх можна проводити на будь-якому заході.

А самі ігри можна і варто окремо використовувати під час регулярних занять з фізкультури, бойового мистецтва чи в процесі роботи гуртка «Джура».

Навчально-методичне видання

Віктор Пражмовський, голова Правління ГО «Рівненська обласна федерація козацького бойового мистецтва «Спас»
Вадим Кіндрат, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту Рівненського державного гуманітарного університету

Як провести козацькі забави

Дизайн обкладинки і макет публікації *Андрія Доридора*
Малюнки *Григорія Токарева*

Рівненська обласна федерація козацького бойового мистецтва «Спас»,
м. Рівне, тел. 067-370-52-24, spas.rivne@gmail.com, www.spas.rv.ua

Підписано до друку 20.12.2021 р.
Формат 60 x 84 1/16. Папір офсет.
Ум. друк. арк. 3,5. Зам. № 26

Віддруковано ПП «Формат-А»
35304 Рівненська область, Рівненський район,
с. Корнин, вул. Центральна, 58

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ЛК № 6834 від 08.07.2019